Syyttäjälaitos **22.11.2023** SY/2969/2023

Hallintovaliokunnalle

HaV@eduskunta.fi

Syyttäjälaitoksen lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ja siihen liittyviksi laeiksi HE 82/2023

Syyttäjälaitos kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ja siihen liittyviksi laeiksi.

Syyttäjälaitos pitää esitystä selkeänä, kattavana ja hyvin laadittuna.

Esityksen 9 §:n 2 momentti sisältää syyttäjän oikeuden määrätä esitutkinta toimitettavaksi. Säännös sisältää viittauksen sotilasoikeudenkäyntilain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin syyttäjiin. Syyttäjälaitos ehdottaa, että esityksen 9 §:n 2 momenttia täydennetään seuraavasti ”Esitutkinta on myös toimitettava, kun **valtakunnansyyttäjä** tai sotilasoikeudenkäyntilain 4 § 1 momentissa tarkoitettu syyttäjä niin määrää” (lisäys **tummennetulla**). Nykyisessä muodossa sotilasoikeudenkäyntilain 4 § 1 momentissa (11.1.2019/38) mainitaan valtakunnansyyttäjän sotilasoikeudenkäyntiasioita hoitamaan määräämät aluesyyttäjät ja erikoissyyttäjät. Toisinaan kuitenkin on tilanteita, joissa valtakunnansyyttäjällä voi olla tarve määrätä esitutkinta toimitettavaksi esimerkiksi syyttäjän päätöstä koskevan muutosharkintaratkaisun yhteydessä. Tämän vuoksi lisäys nyt käsiteltävään 9 §:n 2 momenttiin on perusteltu.

Esityksen ensisijaisena tavoitteena on varmistaa sotilaskurinpitoa ja rikostorjuntaa Puolustusvoimissa koskevan sääntelyn ajantasaisuus ottaen huomioon nykyisen lain voimaan tulon jälkeen tapahtuneet toimintaympäristön muutokset sekä voimassa olevassa lainsäädännössä käytännön soveltamistilanteiden yhteydessä havaitut ongelmat.

Esityksessä kerrotuin tavoin sotilasrikosten estämistä ja paljastamista ei voimassa olevassa sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetussa laissa säädetä nimenomaisesti minkään tahon tehtäväksi. Pääesikunnan tehtävänä on vain sotilasrikosten selvittäminen. Sotilasrikosten estämistä ja paljastamista ei ole myöskään nimenomaisesti säädetty poliisin tehtäväksi. Esityksen 11 luvun 88 §:ssä ja 89 §:ssä ehdotetut säännökset siitä, että Pääesikunnan tehtäväksi säädettäisiin rikosten selvittämisen lisäksi myös sotilasrikosten ennalta estäminen ja paljastaminen, on pidettävä kannatettavana. Puolustusvoimilla on sotilasrikosten ennalta estämiseen ja paljastamiseen tarvittava tuntemus Puolustusvoimien toiminnan erityispiirteistä. Syyttäjälaitoksen käsityksen mukaan pääesikunnan rikoksentorjuntatehtäviä hoitavilla virkamiehillä on parhaat edellytykset suorittaa tätä tehtävää. Tarkoituksenmukaista kuitenkin on, että myös poliisilla säilyy edelleen kyseinen toiminto yleistoimivallan puitteissa.

Esityksen 11 luvun 90 §:ssä esitetään Pääesikunnalle toimivalta sotilasrikosten niin sanottujen liitännäisrikosten tutkintaan. Kysymyksessä olisi jonkin muun, kuin sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen tutkinta, jossa pääesikunta voisi toisen esitutkintaviranomaisen pyynnöstä suorittaa esitutkinnan muussakin kuin esityksen 84 §:ssä tarkoitetussa asiassa, jos se liittyy pääesikunnan aloittamaan esitutkintaan ja rikoksesta epäilty on tekohetkellä rikoslain 45 luvun 27 §:ssä tarkoitettu sotilas.

Ehdotettu säännös on syyttäjälaitoksen käsityksen mukaan varsin tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen, sillä nykyisellään sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:stä puuttuu

rikosnimikkeitä, jotka varsin usein ovat esillä Pääesikunnan suorittamissa esitutkinnoissa.

Ehdotus todennäköisesti jouduttaisi rikosasian kokonaistutkinta-aikaa ja sujuvoittaisi asiakokonaisuuden tutkintaa, kun tapahtumakokonaisuuteen perehtyisi kaikilta osin sama tutkintaviranomainen. Kuultavien henkilöiden (asianomistaja, epäilty, todistajat) osalta useammalta kuulemiskerralta eri tutkintaviranomaisessa vältyttäisiin. Esimerkkinä luetellut rikosnimikkeet mm. ampuma-aserikokset, räjähderikokset, yksityisyyttä ja kunniaa loukkaavat rikokset ja seksuaalirikokset ovat esimerkkejä, jotka usein esiintyvät pääesikunnan suorittamissa esitutkinnoissa ja jotka puuttuvat sotilasoikeudenkäyntiä koskevan lain 2 §:stä. Uusien nimikkeiden lisäämien pääesikunnan toimittamiin esitutkintoihin lisäisi toisaalta pääesikunnan tutkinnan työmäärä, aiheuttaisi mahdollisesti resurssien lisäyksen tarvetta sekä kouluttautumisen tarvetta niiden nimikkeiden osalta, jotka olisivat pääesikunnalle kokonaan uusia tutkittavia rikosnimikkeitä.

Esityksen 11 luvun 91 §:n 2 momentissa esitetään, että mikäli esitutkinta on toimitettu Pääesikunnan tai poliisin aloitteesta 10 tai 11 §:n nojalla, voidaan esitutkintapöytäkirja toimittaa suoraan toimivaltaiselle syyttäjälle. Tällöin asiassa ei tehtäisi sotilasoikeudenkäyntilain 14 §:ssä tarkoitettua ratkaisua. Edelleen esityksessä ehdotetaan, että Pääesikunta tai poliisi voisi harkintansa mukaan toimittaa esitutkintapöytäkirjan kurinpitoesimiehelle, joka voisi päättää asian ratkaisusta kurinpitomenettelyssä tai ratkaista asian sotilasoikeudenkäyntilain 14 §:n mukaisesti. Edelleen esityksessä todetaan, että ei ole tarkoituksenmukaista, että kurinpitoesimies tekee tämän päätöksen, koska hän ei ole päättänyt esitutkinnan toimittamisesta.

Syyttäjälaitoksen käsityksen mukaan sääntely tässä kohdassa tulisi olla yksiselitteisempi. Vaikuttaa epätarkoituksenmukaiselta jättää poliisin tai Puolustusvoimien esitutkintaviranomaiselle harkintavalta siitä, kummalle viranomaiselle esitutkinta toimitetaan. Esitykseen ei myöskään sisälly perusteita, minkä nojalla esitutkintaviranomainen voisi harkita kummalle viranomaiselle valmis esitutkinta toimitettaisiin. Näin avoimena säännös voi aiheuttaa sekaannusta ja epäyhdenmukaista menettelyä. Syyttäjälaitos ehdottaa säännöksen sisällöksi tältä osin seuraavaa, ”jos esitutkinta on toimitettu Pääesikunnan, poliisin tai **syyttäjän** aloitteesta 10 §, 11 § tai **9 §:n** nojalla, **tulee** esitutkintapöytäkirja toimittaa suoraan toimivaltaiselle syyttäjälle.” Ehdotettu muutos on **tummennetulla**. Syyttäjälaitos ehdottaa, että myös syyttäjän määräämissä tutkinnoissa meneteltäisiin vastaavalla tavalla kuin Pääesikunnan tai poliisin aloitteesta alkaneissa tutkinnoissa.

Ari-Pekka Koivisto

valtakunnansyyttäjä

Tuire Tamminiemi

valtionsyyttäjä

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.
Allekirjoitusten oikeellisuus voidaan tarkistaa valtakunnansyyttäjän toimiston kirjaamosta.

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto

Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888

valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Tuire Tamminiemi
Valtionsyyttäjä
Syyttäjälaitos
tuire.tamminiemi@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Ari-Pekka Koivisto
Valtakunnansyyttäjä
Syyttäjälaitos
ari-pekka.koivisto@oikeus.fi